

Det är sent på jorden

röster ur samtida nordisk konstgrafik

Det är allmänt känt, att det konstgrafiska samtalet gärna uppehåller sig kring frågor om teknik och hantverk, om den grafiska arbetsprocessen och frågor om vad som är tillåtet eller ej, analogt eller digitalt. Tradition och innovation. Frågorna om hur konstgrafiken får och bör röra sig mellan och bortom de traditionella gränser som den bär med sig som sitt arv blir lätt överskuggande. Om än ett nog så viktigt samtal, i vilket grafiken omskapas, definieras och lever med sin tid kan det vara angeläget att skifta fokus och för en stund befria tryckkonsten från dess tekniska imperativ och tala om den som en process snarare än en produkt och om det avtryck som faktiskt lämnas, oberoende av teknik.

Den konstgrafiska bilden är inte längre endast sekundär, illustrativ och reproduktiv, och kanske har den egentligen aldrig varit. Den tryckta bilden är en central del i många konstnärers verksamhet, lika stor som deras produktion i andra medier, och tänkt som alltför huvudsaklig, till integrerad eller kompletterande till denna.

I den 16:e editionen av Grafiktriennalen framstår det tydligt. Det tryckta bladet är ännu ett fullvärdigt medium i Den Stora Konsten. Konsten som pågår som ett ständigt porlande samtal ur en konstnärlig mångfald och talar om den samtid den är sprungen ur. Konstgrafiken är ett kraftfullt verktyg, fullt kapabel att verka som sin tids språkrör. Den speglar och utforskar de samtida strömningar den befinner sig i samtidigt som den bibehåller sin traditionella integritet.

Låt oss därför och istället tala om bilderna, om några av de 330 verk av 171 konstnärer från de nordiska länderna i denna samlingsutställning.

I Grafiktriennal XVI -*Nordic Contemporary Print Triennial 2020* är landskapet alltjämt närvanande. Landskapet som skört, stor slaget, hotat. I landskapet utspelar sig poesin, det mänskliga upplevda, beröringen, tragedin, komedin. Det rymmer flyktingströmmarna, folkvandringarna, gestaltningen av den inre och yttre exilen. Hänt förelsen vid upplevelsen av det sublima i mötet med naturen. Det lånar sig till utblick, likväl som inblick. Det är hemlighetsfullt och vidöppet. Det låter sig utforskas i en närmast tematiskt undersökande abstraktion likaväl som i en studerande realism. Utåtblickandet mot det globala och världsskeendena möter den inåtblickande privata världen som vidderna i PO Larssons träschnitt *Öppning* och *Fält* möter den drömska gläntan i *Hemligt* av Caroline Färnström.

I det nordiska landskapet, kargt och obändigt, skirt och glittrande som solljuset genom lövverket i Lars Arvidssons, *Motljus* och Susanna Gunnarsons serie *Bladverk*, rör sig berättelserna. Maria Lagerborgs *Tuvstarr* lämnar sitt sorgsna blickande ner i tjärnen, skapar sig själv i trästocken och beger sig ut på ett världsomspänrande segertåg över motorvägar, kalhyggen och tågvagnar i filmen *Printing a Princess*. Paola Didong låter polerstålet arbeta i stålplåten med mikroskopisk exakthet och bjuder oss att stiga ner i hemlighetsfulla organiska världar genom

sepia-tonade rotssystem i *D'une danse souterraine* (*Ur en underjordisk dans*). Eva Beierheimers *Composition gold xl #5* låter oss stiga uppåt mot natt himlen där våra nätverk glimmar som ett mycel av stjärnljus under oss.

I monumentalna djup- och högtryck från Norge och Finland som Ellen Karin Mæhlums *Arctic view #1, Isfjord* och Aino-Kaarina Pajaris *Saana hill* och *Earth and sky*, tecknar sig landskapet med en sublim närvoro som i en målning av Caspar David Friedrich. Det sublima betecknas samtidigt mot en ambivalent klangbotten. Vi vet alla att isen smälter. Genom kontemplativa och introverta betraktanden av naturen som i Hilde van Amelsvoorts och Leif Strengells fp-gravyrer *Mutto* och *Frozen Flooding* går vandringen till Jöran Östermans guldbeströdda fura, ikonisk i ensamt majestät, *The Tree/Winter I*.

I ett långt mer dystopiskt landskap radar tältdukarna upp sig i exilen i Galina Davydtchenkos serigrafi *The safe place III* och i Kalle Wetterströms träschnitt rör sig båtarna över de farligt svarta vatten mot *Framtidslandet*. I Kristina Thuns folkhemsmöblerade landskap andas man i väntan på det som ska komma -eller inte. Figuren i *A new day* verkar ha bestämt sig och ger sig av längs plogfärorna mot horisonten bärandes på två plastkassar. I Juha Tammenpääs etsning *Mal-leus Maleficarum* sjunker människans skräp och avlägringar till bottnen medan havets giganter, kaskeloterna rör sig spökligt svävande över alltsammans, bärandes tillvaron på sina ryggar.

Tomas Colbengtsons screentryck *Giela* gåetie (språkkåtan) gestaltar sydsamiskans identitetskåtan som boplatsen och själva centrum i ett vilt och svårhanterligt universum. Det norrländska fjälllandskapet, människorna och djuren på bilden är visuellt uppbyggda av texten till en berättelse på sydsamiska. Berättelsen reflekterar kring hur människorna och landskapet har förändrats av kolonisationen av säpmie där bl.a. språkförbjudet har orsakat förlust av både språk och identitet och av unik kunskap inneboende i själva sydsamiskan.

I Torbjörn Damms fp-gravyrer *Sländornas flykt* och *In i nattens dunkla ljus* tycks världen vrinda sig runt sig själv och kollapsa i ett inferno likt Dantes. Mot fonderna av romantiska landskaps-scener tränger helikoptrar, parlament och pipeliners undan de flyende trollsländorna och världen ter sig som galen. Anne-Lie Larsson Ljungs *Resa mot nattens ände* skildrar med måleriskt vemod landskapen mellan stad och natur, mellan det upphöjda och det av människan ödelagda. Det är sent på jorden.

Överallt spåren av det liv som levts och levs. Det har ristats i plåt, skurits in i trä och litografen har bokstavligen låtit "stenarna tala". Konstgrafiken eller fintrycket ger det sensuella drag som är praktiskt taget omöjligt att uppnå i massproduktionstryck. Det manifesterar sig med en taktil väдан till det visuella. Som den tysta poesin i Helena Bergenruds torrnålssvit *Möjliga Färdvägar* och Miina Maria Laines *From Series of The Fall 2* och i

den enkla beröringen i Jukka Vikbergs träschnitt Woodcut I-3. Konstgrafiken är som alltid mycket nära besläktad med lyriken. Är kråkfåglarna i Maija Albrechts känsliga torrnålar bärare av en tystt insikt? Är det någonting vi har glömt?

Agneta Björklunds yngling i *Utan titel* ser tillbaka på oss med en blick som präglas av en slags mystisk stillhet. Är det "det arkaiska leendet" som möter oss? Hemlighetsfullt och drömskt som uppvaknandet ur en lång sömn. Som att allt har uppdagats. Han ser på oss, förbi oss. Mjukgrundens i Mattias Fagerholms etsning talar om en hemkomst och en spetsgardin fladdrar till i Anniina Vainionpääs *Curtain*.

Kanske finns det hopp i ljudet från rotorbladen som Linus Höj Krantz lyssnar till där vid vindkraftverken vid *Blaiksjöns vattenbryn / Ögat av stormen*.

Grafiktriennal XVI bjuder betraktaren att gå in i sina egna reflektioner kring samtiden. Den uppmanar till inre och yttre reflektion och att aktivt delta i ett samtal här och nu. Utställningen präglas av ett alvar men också av ett lustfullt berättande genom en mångfald av uttryck och ett genomgående högkvalitativt arbete.

Eva Spikbacka
Utställningskommissarie

It's late on earth

voices of contemporary Nordic printmaking

It is generally known that the conversation about printmaking as an art is often concerned with questions about technique and crafts, about the working process of the print and questions about what is allowed or not, about analog or digital form. Tradition and innovation. The questions about how the art print can and should move between and beyond the traditional boundaries it carries with it as its heritage easily becomes predominant. Although an important conversation in which the concept of printmaking is transformed, defined and lives with its time, it may be important to shift focus and for a moment release the art print from its technical imperatives and talk about it as a process rather than a product, and about the imprint that is actually left, regardless of technique.

The printed image is no longer just secondary, illustrative and reproductive, and perhaps it never really has been. The print is a central part of many artists' activity, equivalent to their production in other medias, and intended as from primary, to integrated or complementary to this.

In the 16th edition of Grafiktriennal this stands clear. The printed image is yet another full-fledged medium within The Great Art. The art that is a constant murmuring conversation from an artistic multitude and talks about the time it sprung from. The art of printmaking is a powerful tool, fully capable of acting as a voice of its time. It reflects and explores the contemporary currents it exists in while maintaining its traditional integrity.

Let us therefore and instead talk about the works. About some of the 330 works by 171 artists from the Nordic countries in this exhibition.

In Grafiktriennal XVI - *Nordic Contemporary Print Triennial 2020* the landscape is constantly present. The landscape as fragile, magnificent, threatened. In the landscape the poetry, the human experience, the touch, the tragedy, the comedy takes place. It holds the refugee streams, the migrations. It embodies the experience of inner and outer exile. The astonishing experience of the sublime in the encounter with nature. It lends itself to outlook, as well as insight. It is secretive and wide open. It allows itself to be explored in an almost thematic investigative abstraction as well as in a studying realism. The outlook towards the global and the world events meets the inward looking private world as the expanses of PO Larsson's woodcuts *Öppning* and *Fält* meets the dreamlike glade in *Hemligt* by Caroline Färnström.

In the Nordic landscape, barren and irrepressible, sheer and glittering like the sunlight through the foliage of Lars Arvidsson's, *Motljus* and Susanna Gunnarson's *Bladverk* serie, the stories move. Maria Lagerborgs princess *Tuvstarr* leaves her sad gazing down into the pond behind, recreates herself in the woodcut and sets out on a worldwide triumph over freeways, deforestation and train platforms in the movie *Printing a Princess*.

Paola Didong lets the polishing steel work on the plate with microscopic accuracy and invites us to descend into mysterious organic worlds through sepia-toned root systems in *D'une danse souterraine* (*From an underground dance*). Eva Beierheimer's *Composition gold xl # 5* allows us to ascend towards the night sky where our networks glimmers like a mycelium of starlight beneath us.

In monumental woodcuts and intaglio prints from Norway and Finland, such as Ellen Karin Mæhlum's *Arctic view # 1, Isfjord* and Aino-Kaarina Pajaris *Saana hill* and *Earth and sky*, the landscape is characterized by a sublime presence as in a painting by Caspar David Friedrich. The sublime is simultaneously indicated against an ambivalent interference. We all know that the ice is melting. Through contemplative and introverted views of nature as in Hilde van Amelsvoorts and Leif Stengell's photo engravings *Mutto* and *Frozen Flooding*, the viewer is led to Jörän Österman's gold-rimmed pine tree, iconic in solitary majesty in *The Tree / Winter I*.

In a far more dystopian landscape, the tent cloths line up in exile in Galina Davydtchenko's screen print *The safe place III*, and in Kalle Wetterström's woodcuts the boats move across the dangerously black waters towards the future land (*Framtidslandet*). In Kristina Thun's furnished landscapes you breathe waiting for what is to come -or not. The figure in *A new day* seems to have made up his mind and leaves along the plow tracks towards the horizon carrying two plastic bags.

In Juha Tammenpää's etching *Malleus Maleficarum*, man's debris and deposits sink to the bottom while giants of the sea, the sperm whales move, hovering over everything, carrying life on their backs.

Tomas Colbengtson's screen print *Giela gåetie* (the language goahti) embodies the contexture of Southern Sámi identity. The Sámi hut as the place of residence and the very center of a wild and unmanageable universe. The northern mountain landscape itself, the people and the animals in the picture are visually created by of the text of a story in Southern Sámi. The story reflects on how the people and the landscape has changed by the colonization of Säpmie where, among other things, the language proscription has caused loss of both language and identity and of unique knowledge inherent in the South Sámi language itself.

In Torbjörn Damm's photo engravings *Sländornas flykt* and *In i nattens dunkla ljus*, the world seems to revolve around itself and collapse into an inferno similar to Dante's. Against the backdrops of romantic landscapes helicopters, parliaments and pipelines force out the escaping dragonflies and the world seems to have gone mad. Anne-Lie Larsson Ljung's *Resa mot nattens ände* depicts with painterly melancholy the landscape between city and nature, between the elevated and that of man destroyed. It's late on earth.

Everywhere the traces of life as past and present. It has been carved into the metal plate, cut

into wood, and the lithographer has literally let "the stones speak". The art print or fine print gives the sensual features that are practically impossible to achieve in mass production print. It manifests itself with a tactile appeal to the visual, as the silent poetry in Helena Bergenrud's dry point suite *Möjliga Färdvägar* and Miina Maria Laines *From Series of The Fall 2* and in the soft touch in Jukka Vikberg's woodcut *Woodcut 1-3*. The art of printmaking is, as always, very closely related to poetry. Are the crow birds in Maija Albrecht's delicate dry points bearers of a silent insight? Is there something we have forgotten?

Agneta Björklund's young man in *Utan titel* looks back at us with a mysterious serenity in his gaze. Secret and dreamlike as the awakening from a long sleep. As if everything has been discovered. He looks at us, past us. The softground in Matthias Fagerholm's etching speaks of a homecoming, and a lace curtain flickers gently in Anniina Vainionpääs *Curtain*. Perhaps there is hope in the sound from the rotor blades Linus Höj Krantz listens to by the wind turbines at *Blaiksjöns vattenbryn / Ögat av stormen*.

Grafiktriennal XVI invites the viewer to enter personal reflections about the contemporary. It encourages an internal and external reflection and to actively participate in a conversation here and now. The exhibition is characterized by seriousness but also by a vivid and lively storytelling through a multitude of expressions, and works of consistently high quality.

Eva Spikbacka
Exhibition Curator